

Veileder med avtaleeksempler ved samarbeid om felles journal

Versjon 3.1

11.10.2016

Utarbeidet med støtte fra direktoratet for e-helse

Vedtatt av styringsgruppen for Normen

Denne veilederen er et støttedokument under Norm for informasjonssikkerhet og personvern i helse- og omsorgssektoren (Normen). Normen forvaltes av Styringsgruppen for Normen, etter Normens forvaltningsmodell.

Normen skal bidra til tilfredsstillende informasjonssikkerhet og personvern i den enkelte virksomhet og i sektoren generelt. Innbyggere og ansatte skal være trygge på at opplysninger om dem behandles på en sikker måte i helse- og omsorgssektoren. Normen skal bidra til at virksomheter i helse- og omsorgssektoren kan ha gjensidig tillit til hverandre, ved å etablere mekanismer og regler som sørger for at behandling av helse- og personopplysninger gjennomføres på et forsvarlig sikkerhetsnivå.

Alt om Normen, Normens krav og veiledningsmateriell finnes på www.normen.no.

En til enhver tid oppdatert versjon av veilederen finnes på www.normen.no. Dersom du har spørsmål knyttet til veilederen kan du sende spørsmål og kommentarer til: sikkerhetsnormen@ehelse.no

Innhold

1. Innledning	4
1.1 Bakgrunn.....	4
1.2 Om veilederen.....	4
1.3 Målgruppe	4
2. Etablering av felles journal	6
2.1 Vilkår for etablering av felles journal.....	6
2.2 Opphør av avtalen.....	7
2.3 Ansvar, oppgaver og arbeidsfordeling	8
2.4 Praktisk etablering av felles journal	10
3. Generell Avtalemal	12
4. Eksempler på samarbeid om felles journal.....	20
4.1 Gruppepraksis.....	20
4.2 Profesjonssamarbeid.....	21
4.3 Samarbeid mellom helseforetak og andre virksomheter	22
4.4 Kommuner	23
Vedlegg	25
4.5 Definisjoner	25
4.6 Anbefalte dokumenter ifm. informasjonssikkerhet Feil! Bokmerke er ikke definert.	
4.7 Referanser	25
4.8 Deltagere i referansegruppen..... Feil! Bokmerke er ikke definert.	

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Etter pasientjournalloven § 9 jf. § 8 er det åpnet for at to eller flere virksomheter kan samarbeide om felles journal. Bestemmelsen gjelder fagsystemer og andre journaler hvor helsepersonell som yter helsehjelp nedtegner eller registrerer opplysningene om pasientene i samsvar med dokumentasjonsplikten. Det er viktig å merke seg at en etablering av felles journal vil erstatte den virksomhetsinterne journalen. Samarbeidet om felles journal kan omfatte alle typer behandlingsrettede helseregistre. Det kan samarbeides om helhetlige systemer som utgjør hele pasientjournalen i virksomheten(e) eller om enkelte behandlingsrettede helseregister, som er en del av pasientjournalen i virksomheten(e).

Virksomheter som tidligere har inngått avtale om å samarbeide om pasientjournal etter forskrift om etablering av virksomhetsovergrepene pasientjournal i formalisert arbeidsfellesskap, kan fortsette dette i henhold til kravene i den nye lovbestemmelsen selv om forskrift om formalisert arbeidsfellesskap er opphevet.

Formålet med å etablere en felles journal for virksomhetene er å fremme ytelse av effektive og forsvarlige helse- og omsorgstjenester. I praksis innebærer det at hver pasient har én journal innen samarbeidet om felles journal og at helsepersonellet tilknyttet fellesskapet fører opplysninger i denne journalen.

Én felles journal vil gjøre det lettere å se de ulike tiltakene i sammenheng og vurdere helheten i pasientbehandlingen. Det vil kunne bidra til bedre pasientsikkerhet ved at journalføringen skjer i samme journal.

1.2 Om veilederen

Veilederen gir veiledning til etterlevelse av kravene i Normen ved etablering av felles journal.

Veilederen gir hjelp til bl.a.:

- Definere ansvar og fastsette oppgaver
- Fastsette prinsipper for felles journal
- Foreslå avtaletekster for ulike typer samarbeid om felles journal

Forutsetningen for denne veilederen er at samarbeidet mellom virksomhetene er etablert etter gjeldende lover. Merk derfor at veilederen ikke gir anvisning på hvordan virksomhetene inngår avtaler om samarbeidet, men vilkårene for etablering av felles journal innenfor samarbeidskonstellasjonene. Det gis også eksempler på hvordan dette kan avtalereguleres.

1.3 Målgruppe

Målgruppen for denne veilederen er virksomheter som yter helsehjelp og som ønsker å inngå samarbeid om felles behandlingsrettet helseregister i henhold til pasientjournalloven § 9.

Aktuelle aktører kan være privateide virksomheter så vel som offentlige virksomheter, fastleger og avtalespesialister. Det er ikke satt noen grense for hvor omfattende samarbeidet om felles journal kan være. Bestemmelsen åpner for omfattende samarbeid med et stort antall virksomheter og pasienter.

Aktuelle målgrupper er for eksempel:

- Virksomheter med samme gruppe helsepersonell (gruppepraksis) som allerede har en form for samarbeid, men ønsker å formalisere dette og drifte felles journal
- Som eksempelet ovenfor, men virksomheter med ulike grupper helsepersonell (profesjonssamarbeid) som yter helsehjelp til pasienten
- Kommune med dels kommunal og dels privat hjemmetjeneste
- Privat drevet sykehjem og kommunal hjemmetjeneste
- Lokalmedisinsk senter (helsehus) og intermedisært tilbud
- Samarbeid i spesialisthelsetjenesten (for eksempel mellom to eller flere helseforetak, eller mellom helseforetak og kommune og/eller private aktører)

Veilederen vil også være nyttig for leverandører av journalsystemer.

Modellen nedenfor gir leseren hjelp til å identifisere hvilken eksempelmodell som er relevant for det aktuelle samarbeidet. Eksempelene i kapittel 0 kan være relativt identiske, men illustrerer ulike virksomhetsmodeller. Merk at kapittel **Feil! Fant ikke referansekilden.** må leses uansett.

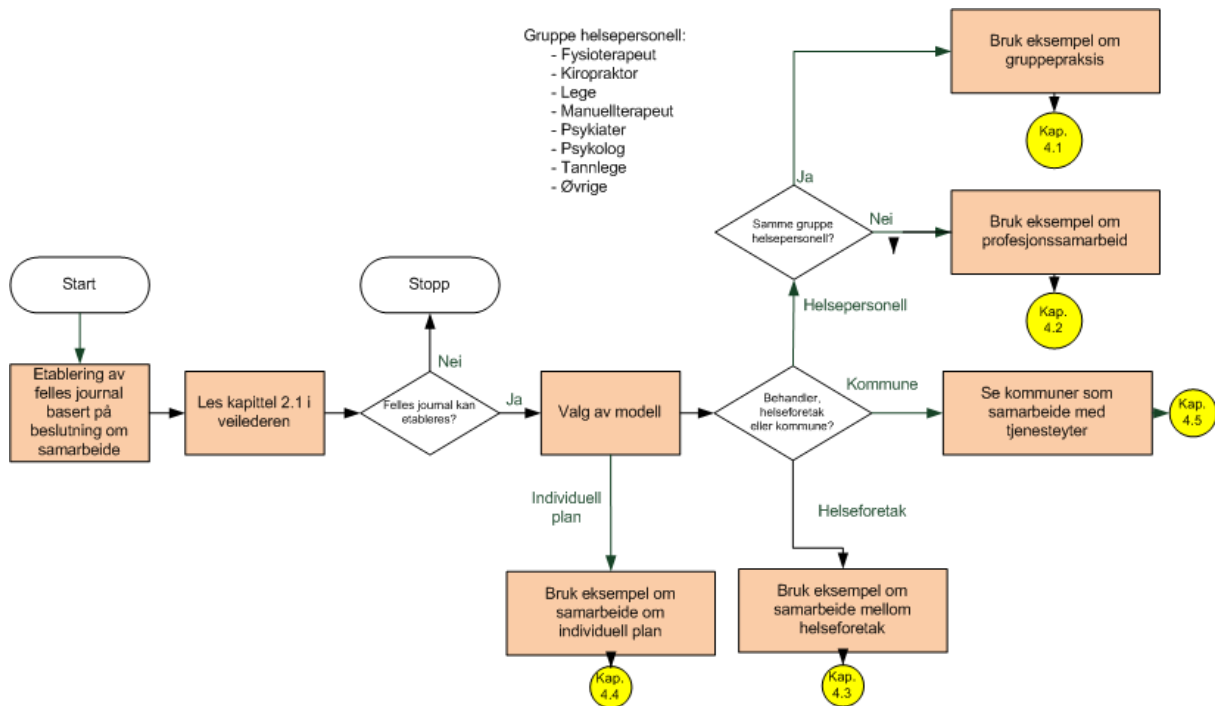

Figure 1: Flytskjema for identifisering av relevant eksempelmodell

2. Etablering av felles journal

2.1 Vilkår for etablering av felles journal

For at virksomheter skal kunne inngå samarbeid om behandlingsrettede helseregistre oppstiller pasientjournalloven § 9 som vilkår at det skal inngås en skriftlig avtale ved samarbeid om felles journal, og den setter også krav til innholdet i avtalen. Formålet med avtalen er å sikre klare ansvarsforhold.

Avtalen skal være skriftlig og inneholde følgende:

Nr.	Krav etter lovbestemmelsen	Forklaring
1.	Hva samarbeidet omfatter	<ul style="list-style-type: none"> Her beskrives hva som omfattes av samarbeidet. Samarbeidet kan være alle typer behandlingsrettede helseregistre, og loven oppstiller ingen grense for hvor omfattende samarbeidet kan være. Hvilke behandlinger av helse- og personopplysninger det skal samarbeides om.
2.	Hvordan pasienten eller brukerens rettigheter skal ivaretas	<ul style="list-style-type: none"> Etablering av rutiner for håndtering av henvendelser fra den registrerte og ivaretagelse av pasientens rett til innsyn, retting, sletting og sperring (jf. bla. pasientjournalloven § 18 og pasient- og brukerrettighetsloven § 5-1). Hvor pasienter og brukere kan ta kontakt for å få oppfylt sine rettigheter. Fordeling av andre typer oppgaver enn ivaretagelse av rettigheter bør klargjøres og inngå i avtalen.
3.	Hvordan helseopplysningene skal behandles og sikres, også ved endringer i eller opphør av samarbeidet,	<ul style="list-style-type: none"> Ansvar for prosedyrer (f.eks. tilgangsstyring, hendelsesregistrering mv.) Med bakgrunn i formålet med felles journal (jf. kap. Feil! Fant ikke referanse-kilden.) kan alt helsepersonell, når det foreligger tjenstlig behov, føre i journalen. Pasientjournalen kan derfor være et resultat av flere virksomheters føringer Vær oppmerksom på at hendelsesregisteret også skal overføres som en del av journalen ved et opphør av samarbeidet. Vedrørende spørsmålet om hvor journalen skal overføres vises det til eksemplene i kap. 0. Det er naturlig at leverandør av EPJ-systemet/fagsystemet konsulteres slik at

Nr.	Krav etter lovbestemmelsen	Forklaring
		systemets muligheter og begrensninger klargjøres. <ul style="list-style-type: none"> • Det er også nødvendig å avklare ansvarsforhold med tanke på oppbevaring av arkiver som er skapt etter endring eller opphør av avtalen.
4.	Dataansvar	<ul style="list-style-type: none"> • Hvis det er én dataansvarlig skal denne føres opp.¹ • Hvis det er flere dataansvarlige skal alle føres opp og det bør angis hvem som er representantutad.²

Eksemplene i kapittel 0 inneholder nødvendige formuleringer for å ivareta pasientjournallovens og Normens bestemmelser. Den enkelte avtale må tilpasses behovene til det enkelte samarbeidet.

Avtalene kan benyttes som et eget kapittel eller som vedlegg til en avtale som regulerer samarbeidet mellom virksomhetene.

Eksemplene er tilgjengelig i formatene Microsoft Word og OpenDoc på www.normen.no.

2.2 Opphør av avtalen

Opphør av avtale om bruk av felles journal skjer ved at en eller flere av partene sier opp avtalen.

Eksempler på opphør kan være:

- Samarbeidet om felles journal mellom partene opphører
- Tjenesteyter mister eller avslutter avtalen med kommunen eller et regionalt helseforetak
- En virksomhet skal opphøre
- En virksomhet skal gjøre overgang til en annen samarbeidskonstellasjon

Pasientjournalloven § 9 gir ikke nærmere føringer for hva partene skal gjøre ved opphør av samarbeidet om felles journal. Hva som gjelder ved opphør er opp til partene å avtaleregulere nærmere.

Dokumentasjonsplikten er førende for hva som skal skje med journalen ved opphør av samarbeidet. Formålet med dokumentasjonsplikten er å sikre at opplysninger som er nødvendige og relevante for en forsvarlig behandling av pasienten blir nedtegnet og kan gjenfinnes. Dokumentasjonsplikten har også til formål å gi tilsynsmyndigheter og andre relevante instanser innsyn i helsehjelpen som er gitt. For å dekke lovkravet og formålet er det derfor et minimum at virksomheten, ved opphør av samarbeid, tar med seg det virksomhetens helsepersonell har dokumentert. Det kan også være nødvendig å ta med opplysninger som journalføringen er bygget på, dvs. eventuelle nedtegninger/prøvesvar som har betydning for de konkrete vurderinger som er gjort.

¹ I tilfeller hvor kommunen ved tjenesteutsettelse velger å inngå samarbeid *felles journal*, er det kommunen som er *databehandlingsansvarlig*, ettersom det er kommunen som bestemmer formålet for behandling av helse- og personopplysninger ved tjenesten.

² Kontaktperson utad for pasienter og myndigheter.

Ved opphør av samarbeid om felles journal vil formålet med samarbeidet, som er å tilgjengeliggjøre opplysninger for å sikre sammenheng og kvalitet når helsehjelpen ytes av flere virksomheter, ikke lenger være tilstede. Det vil derfor ikke være aktuelt å ta med kopi av journalnotater fra de andre virksomhetene, med mindre dette er nødvendig og relevant informasjon for å dokumentere helsehjelpen i etterkant. Slik informasjon for å yte helsehjelp til pasienter vil kunne etterspørres på lik linje med andre samarbeidende virksomheter ved behov på senere tidspunkt.

Et eksempel er der en privat ideell virksomhet innen psykisk helsevern som har deltatt i journalsamarbeid med et helseforetak, trekker seg ut av samarbeidet. Virksomheten skal ha med seg de helseopplysningene som er nødvendige og relevante for å oppfylle dokumentasjonsplikten. Dette innebærer at det som hovedregel vil utelukke at den private ideelle virksomheten skal ha med seg den somatiske delen av pasientens journal hvis virksomheten trekker seg ut av journalsamarbeidet.

Bestemmelsene i pasientjournalforskriften § 17 om opphør av virksomhet vil fortsatt gjelde. For ikke å skape usikkerhet ved opphørstidspunktet for de som eventuelt skal fortsette i samarbeidet, er det særlig viktig at det blir nedlagt et grundig arbeid med avtalens punkt om hvordan man håndterer endringer og opphør av samarbeidet, jf. kap. **Feil! Fant ikke referanseilden..**

2.3 Ansvar, oppgaver og arbeidsfordeling

De dataansvarlige vurderer om pasientjournalloven § 9 kan benyttes som hjemmel for felles journal. Ved samarbeid om felles journal har alle virksomhetene en selvstendig plikt til å oppfylle kravene som er pålagt den dataansvarlige. Paragraf 9 ~~kræver~~ innebærer normalt at det er felles dataansvar. Dette er ikke til hinder for at ansvaret for ulike oppgaver fordeles mellom de dataansvarlige.

I gitte situasjoner ved etablering av felles journal vil en kommune alene være dataansvarlig (se kapittel 0).

2.3.1 Om dataansvaret

All behandling av helse- og personopplysninger krever en dataansvarlig. Dataansvaret innebærer å bestemme formålet med behandlingen av helse- og personopplysningene og hvilke midler som skal brukes for dette. Den eller de avtalepartene som har den faktiske kontrollen med og ansvaret for behandlingen av helse- og personopplysninger, er dermed dataansvarlig(e).

Den dataansvarlige har plikt til å sørge for:

- Tilfredsstillende personvern og informasjonssikkerhet ved at kravene til konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet blir ivaretatt,
- at taushetsplikten som påhviler helsepersonellet kan ivaretas innenfor samarbeidet om felles journal, og
- at pasientens eller brukerens rettigheter blir ivaretatt.

Som del av dette stilles det krav til den dataansvarlige å:

- sørge for at all behandling av helse- og personopplysninger har et gyldig behandlingsgrunnlag
- sørge for tilfredsstillende informasjonssikkerhet og etablere internkontroll
- gi pasienten/brukeren innsyn

- gi informasjon og veiledning til pasienten/brukeren
- sørge for rutiner for retting og sletting av helseopplysninger

Pasientjournalloven gir adgang til å ha et felles dataansvar.

Felles dataansvar oppstår der to eller flere virksomheter bestemmer seg for å opprette og føre én felles journal for all behandling av et bestemt sett av helse- og personopplysninger. Gjennom dette bestemmer de at formålet er å dokumentere helsehjelp i felles journal og at den felles journalen er virkemidlet for å få gjennomført dette. I en slik situasjon vil alle ha det samme ansvaret for hele behandlingen av helse- og personopplysningene i journalen.

Ved felles dataansvar har alle dataansvarlige en selvstendig plikt til å oppfylle pasientjournallovens krav. Dette betyr at dataansvaret ikke kan fordeles til en eller flere av avtalepartene, mens andre blir sittende uten ansvar. De praktiske oppgavene som er knyttet til dataansvaret kan imidlertid fordeles mellom avtalepartene.

Virksomhetene har erstatnings- og strafferettslig ansvar som følger av personopplysningsloven og pasientjournalloven. Det kan fremmes krav overfor hvilken som helst av de dataansvarlige virksomhetene. Partene kan ikke avtale seg bort fra dette ansvaret, men kan avtale hvordan krav og pålegg skal håndteres mellom partene.

Hver enkelt dataansvarlig må for eksempel vurdere om informasjonssikkerheten er tilfredsstillende i den valgte løsningen for felles journal, og må på eget grunnlag ta stilling til om den oppfyller lovens krav. Det anbefales at partene sammen benytter kolonnen for systemkrav i vedlegg 6.1 til Normen, for å kontrollere og dokumentere at løsningen for felles journal oppfyller Normens krav til informasjonssikkerhet, og at resultatet av gjennomgangen inngår som bilag til avtalen mellom partene (se pkt 4. Avtalens dokumenter i kapittel **Feil!** **Fant ikke referanseskilden.**).

2.3.2 Om fordeling av oppgaver

Ved felles journal stiller § 9 krav til at forholdet mellom de dataansvarlige formaliseres i skriftlig avtale. Avtalemalene i denne veilederen skisserer ulike forslag til hvordan fordelingen av oppgaver kan reguleres mellom avtalepartene.

Det er viktig at det er klart både innad mellom avtalepartene og utad overfor pasientene mht. hvem som er dataansvarlige, og hvordan oppgavene knyttet til dataansvaret er fordelt.

De viktigste hensiktene med et klart definert ansvarsforhold er:

- Pasienten/brukeren har rettigheter iht. lovverket som skal ivaretas.
- Virksomhetens bevissthet om eget ansvar som dataansvarlig.
- Ansvar er sanksjonert, og brudd på pliktene som dataansvarlig kan resultere i overtredelsesgebyr, tvangsmulkt, erstatning eller straff.

Virksomheter med felles dataansvar kan avtale praktiske ordninger mht. håndtering av f.eks. henvendelser fra pasienter for å gjøre det enklere for pasientene. Selv om én avtalepart er kontaktpunkt vil de øvrige avtalepartene likevel ha plikt til å oppfylle innsynsrett eller utføre retting og sletting, enten direkte eller via etablerte kanaler ut fra hvordan dette er regulert i avtalen.

Det kan avtales at én av avtalepartene håndterer oppgaver knyttet til informasjonssikkerhet på vegne av de andre. Ved slike tilfeller er det viktig at alle dataansvarlige avtaleparter får

tilfredsstillende dokumentasjon. Dette innebærer at de må få så god informasjon at de selv kan vurdere om informasjonssikkerheten er tilfredsstillende for dem.

Virksomhet med tjenesteutsetting

En kommune kan fritt velge å tjenesteutsette sine kommunale tjenester til enten private eller offentlige tjenesteytere. I en slik situasjon kan det avtales å benytte en felles journal med grunnlag i pasientjournalloven § 9. Kommunen beholder da dataansvaret alene (bestemmer formålet og virkemidlene ensidig) (se kapittel 0).

2.3.3 Databehandler

Benyttes det databehandler for drift av felles journal er det viktig å avklare ansvarsforholdet mellom de dataansvarlige og databehandler. Dette reguleres nærmere i en databehandleravtale. En databehandleravtale er en avtale mellom den dataansvarlige og databehandler (ekstern driftsenhet).

Se bruk av databehandler (faktaark 10)- Bruk av databehandler (ekstern driftsenhet) som gir et eksempel til avtaletekst (www.normen.no).

2.4 Praktisk etablering av felles journal

Etter pasientjournalloven § 9 skal en felles journal erstatte den enkelte virksomhets interne journal. Virksomheten kan ikke operere med to pasientjournaler med samme formål. Det er ikke anledning til skyggejournaler³ – alt skal føres i én felles journal.

Ved etablering av samarbeid om felles journal er det flere løsninger som er mulig:

- Eksisterende journaler fra virksomhetene slås sammen til én felles journal. Denne løsningen sikrer at historiske opplysninger er tilgjengelige i felles journal.
- Ta utgangspunkt i én av virksomhetenes eksisterende EPJ-system med eksisterende journal som basis for felles journal. Her vil den enes historiske journaler være tilgjengelig i felles journal.
- Anskaffe nytt EPJ-system for føring av felles journal.

Ved de to siste eksemplene kan historiske helse- og personopplysninger beholdes i de gamle EPJ-systemene for oppslag og ivaretagelse av dokumentasjonsplikten, men det anbefales at alle opplysninger flyttes over til felles journal.

Ved sammenslåing av eksisterende journaler anbefales det at det legges til rette for å kunne tilbakeføre journalene til den opprinnelige dataansvarlige ved behov, og dersom det er anledning til dette innenfor regelverket.

2.4.1 Krav til informasjonssikkerhet og styringssystem for informasjonssikkerhet

Krav til informasjonssikkerhet følger av pasientjournalloven § 22 og Normen.

---

³ Med skyggejournal menes annen pasientjournal som helsepersonell opprettholder i *virksomheten* i tillegg til *felles journal*.

De fleste kravene er grundig dokumentert i eksisterende dokumenter (faktaark og veiledere) som er publisert på www.normen.no jf. kap. 0 nedenfor.

I denne veilederen er ikke kravene til informasjonssikkerhet behandlet på nytt, men det vises til de nevnte dokumentene. Det er imidlertid viktig at det utarbeides og følges opp et felles styringssystem for informasjonssikkerhet (internkontroll) i forbindelse med etablering av felles journal. Om en felles journal har flere dataansvarlige bør det etableres felles prosedyre for tilgangsstyring⁴ i styringssystemet for informasjonssikkerhet.

Prinsippene for tilgangsstyring i felles journal er et av de viktigste virkemidlene for at taushetsplikten blir ivaretatt.

All tilgang til og bruk av felles journal skal hendelsesregistreres se logging og innsyn i logg (faktaark 15). Hendelsesregistret skal oppbevares like lenge som journalen. Hendelsesregisteret i felles journal skal blant annet gi den registrerte opplysninger om hvem som har hatt tilgang og hvor ofte tilgangen er benyttet.

Den dataansvarlige skal jevnlig gjennomgå hendelsesregisteret med tanke på å oppdage urettmessig tilgang og brudd på taushetsplikten. Det skal utarbeides felles prosedyrer for gjennomgang av hendelsesregisteret.

---

⁴ For nærmere veiledning om tilgangsstyring, se veileder om tilgang til helse- og personopplysninger

3. Generell Avtalemal

Dette er et generelt avtaleeksempel basert på at partene har felles dataansvar. Denne malen er ganske utfyllende, og må tilpasses slik at avtalen passer for det felles journal-samarbeidet mht. hvem som er partene og hva samarbeidet gjelder.

AVTALEEKSEMPEL FELLES DATAANSVAR		
1. Avtaleparter		
Avtaleparter	Organisasjonsnummer	Dataansvarlig, jf. § 9 d) ⁵
[Virksomhet 1]		☒ Ja
[Virksomhet 2]		☒ Ja
[Virksomhet 3]		☒ Ja
[Virksomhet 4]		☒ Ja
Ved bruk av databehandler (ekstern driftsleverandør)		
Virksomhet	Adresse	Organisasjonsnummer
[Driftsleverandør AS]	[Driftsveien 9]	[xxx]
2. Formål		
<p>Formålet med denne avtalen er å regulere samarbeidet om behandlingsrettet helseregister, jf. pasientjournalloven § 9, mellom avtaleparter som yter helsetjenester. Avtalen skal regulere forhold knyttet til at de samarbeidende avtalepartene oppretter én felles pasientjournal.</p> <p>Avtalen skal sikre klare ansvarsforhold mellom avtalepartene mht. sentrale forhold som hvem som er dataansvarlig, hvem som har ansvar for informasjonssikkerhet, herunder tilgangsstyring, hvem som har ansvar for å sikre pasientrettigheter og på hvilken måte disse sikres, herunder ha rutiner for hvordan henvendelser fra pasienter skal håndteres. Avtalen skal også regulere hvordan den felles journalen skal håndteres ved endringer i samarbeidet, eller dersom den felles journalen skal opphøre å eksistere.</p> <p>[Ev. ytterligere beskrivelse av formålet]</p>		
3. Bakgrunn og behov for samarbeidet		
<p>Nærmere angivelse av bakgrunnen for samarbeidet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • [Beskrivelse av behov og virkeområde for felles journal • Forarbeid som er gjort for å etablere felles journal, henvisning til relevante dokumenter 		

⁵ Se punkt 6 nedenfor for behandling av databehandlingsansvarliges ansvar og fordeling av oppgaver knyttet til dette.

<ul style="list-style-type: none">
○ legges som bilag til avtalen, jf. punkt 4.
• Risikovurdering ved etablering av felles journal
• ...]
4. Avtalens dokumenter
<p><i>[Angi hvilke dokumenter (med dato/versjonsnummer eller med angivelse av at det gjelder de til enhver tid gjeldende dokumentene, ev. lenker), ev. deler av dokumenter, som inngår i avtalen, som f.eks. risikovurdering, systembeskrivelse m.m.]</i></p> <p>Dokumenter som inngår i avtalen <i>[eksempel]</i></p> <ul style="list-style-type: none">
• <i>[Bilag 1 Forprosjektrapport for konsolidering av pasientjournalssystemer</i>
• <i>Bilag 2 Beskrivelse av felles journalssystemløsning</i>
• <i>Bilag 3 Risikovurdering(er)</i>
• <i>Bilag 4 Beskrivelse av felles forvaltningsregime (inkl. ansvarskart og endringsstyring) (til enhver tid gjeldende)</i>
• <i>Bilag 5 Styringsssystem for informasjonssikkerhet (internkontroll) (til enhver tid gjeldende)</i>
• <i>Bilag 6 Rutiner for henvendelser fra pasienter som er registrert i felles journalssystem</i>
• <i>Bilag 7 Rutiner for å gi pasienter informasjon om felles journal</i>
• <i>Bilag 8 Rutiner for tilfeller hvor man skal ta inn nye avtaleparter</i>
• <i>Bilag 9 Rutiner for ivaretagelse av pasient/brukers rettigheter jf. § 9 b (til enhver tid gjeldende)</i>
• <i>Bilag 10 Endringer</i>
• <i>.....]</i>
5. Dataansvar
<p>Avtalepartene har felles dataansvar.</p> <p>Dette innebærer at alle avtaleparter har tilsvarende ansvar for de opplysningene i den felles journalen som er listet opp i punkt 6. i denne Avtalen.</p> <p>Hver av avtalepartene forvalter sine oppgaver under ansvaret i henhold til fordelingen i Avtalen., herunder hvordan pasientenes rettigheter ivaretas, jf. Avtalens punkt 7. og hvordan helseopplysninger behandles og sikres jf. Avtalens punkt 8.</p> <p>Representasjon utad.</p> <p>Avtalepartene skal ha felles rutiner for å ivareta pasientens rettigheter.</p> <p>Pasienter skal kunne henvende seg til [hver enkelt av avtalepartene/ en av avtalepartene] som angitt i <i>[Bilag 6]</i> som samarbeider om felles journal for å håndheve sine rettigheter, jf. Rutiner for henvendelser fra pasienter i <i>[Bilag 6]</i>.</p> <p>Fordeling av oppgaver</p> <p>Som dataansvarlige har avtalepartene fordelt ansvaret for praktiske oppgaver på følgende måte:</p> <ul style="list-style-type: none">
• <i>[xxx</i>
• <i>xxx</i>
• <i>...]</i> <p><i>[Hvis aktuelt: Alle avtalepartene har vedtatt og skal følge det utarbeidede styringsystemet for informasjonssikkerhet.]</i></p> <p><i>[eksempel på regulering der ny felles journalløsning anskaffes. Punktene fra 4 og nedover vil være ganske like også der det ikke skjer en nyanskaffelse.]</i></p> <p>Plassering av ansvar for oppgaver for å etablere felles journal</p>

Nr	Oppgave	Ansvarlig
1.	Anskaffe felles journal	Virksomhet 2
2.	Inngå avtale og ivareta kontakt med leverandør av felles journal	Virksomhet 2
3.	Anskaffe IKT-infrastruktur	Virksomhet 4
4.	Daglig drift av IKT-infrastruktur og felles journal	Virksomhet 4
5.	Inngå og følge opp avtale med databehandler	Virksomhet 1
6.	Inngå og følge opp avtale med leverandør for teknisk bistand	Virksomhet 4
7.	Etablere og følge opp internkontroll (styringssystem for informasjonssikkerhet) for en felles journal	Virksomhet 1
8.	Gjennomføre daglig administrasjon og oppfølging av felles journal iht. styringssystemet for informasjonssikkerhet	Virksomhet 1
9.	Annet: ivareta pasientens rettigheter, informasjonssikkerhet, andre avtaleforhold, informasjon til pasient om felles dataansvar og hva det innebærer, informasjon til pasient om pasientrettigheter.	Virksomhet x

6. Hva samarbeidet omfatter – avtalens omfang (§ 9 a)

[Eksempel]

Oversikt over hva det skal samarbeides om

Avtalepartene skal samarbeide om å ha ett felles journalsystem. Dette omfatter følgende:

- [angivelse av hva som omfattes - hele/deler av] avtalepartenes journal
- I journalen, [opplysninger om pasientens
  - *personalia*
  - *pårørende*
  - *fastlege*
  - *medikasjon*
  - *kritisk informasjon*
  - *CAVE-opplysninger*
  - *Kontaktpersoner og diagnoser satt utenfor sykehus*
  - *Liste over kontakter med spesialisthelsetjeneste – pasientkronologi*

7. Ivaretagelse av pasient/brukers rettigheter (§ 9 b)

[Dersom avtalepartene ønsker å være konkrete: Angi nærmere hvilke rettigheter som skal ivaretas og hvordan. Alternativt kan det vises til rutiner, jf. punkt 4, bilag 9 Ivaretagelse av pasient/brukers rettigheter (til enhver tid gjeldende)]

[Eksempel]

Pasient/brukers rettigheter skal ivaretas på følgende måte:

Rett til å sperre for tilgang fra helsepersonell

- [i henhold til den til enhver tid gjeldende rutine for sperring overfor helsepersonell, jf. bilag 9]
- [eller konkret angivelse av hvordan sperrerett ivaretas og hvordan det gis informasjon om sperrerett til pasient/bruker]

Rett til innsyn

- *[angi hvordan innsynsrett ivaretas]*
- *[angi hvordan det gis informasjon om innsynsrett til pasient/bruker]*

Rett til informasjon

Informasjon som gjelder samarbeidet om den felles journalen og hvilke rettigheter pasienten/brukeren har mht. at helse- og personopplysninger dokumenteres i felles journal skal gis av hver enkelt avtalepart til de pasienter/brukere som den enkelte avtaleparten har et behandlingsforhold til.

- *[angi hvordan informasjonsretten ivaretas]*
- *[angi hvordan det gis informasjon til pasient/bruker]*

[Ev. **Andre forhold knyttet til rettigheter** – eksempelvis rett til retting og sletting.]

8. Behandling og sikring av helseopplysninger (§ 9 c)

[For å kunne ivareta dataansvaret skal det tydelig fremgå for avtalepartene hvordan informasjonssikkerheten i løsningen ivaretas, og dette skal være dokumentert gjennom avtalen. Dette kan gjøres ved å legge dokumentene med som avtaledokumenter, eller det kan f.eks. vises til det til enhver tid gjeldende styringssystemet for informasjonssikkerhet e.l., dersom avtalepartene blir enige om at dette er tilfredsstillende.]

Innenfor rammen av taushetsplikten skal de dataansvarlige sørge for at relevante og nødvendige helse- og personopplysninger er tilgjengelige for helsepersonell og annet samarbeidende personell når dette er nødvendig for å yte, administrere eller kvalitetssikre helsehjelp til pasienten på den måten som er bestemt i denne avtalen. Tilgjengeliggjøring forutsetter tilfredsstillende informasjonssikkerhet.

Helseopplysningene i den felles journalen sikres på følgende måte:

- *[angi hvordan helseopplysningene sikres, med ev. referanse til dokument som inngår i avtalen]*
- *[angi rutiner og system for tilgangsstyring]*
- *[ev. andre forhold knyttet til informasjonssikkerhet.]*

Ansvar for informasjonssikkerhet ivaretas av: *[angi hvilken virksomhet og rolle som er ansvarlig for informasjonssikkerhet]*

9. Endring og opphør av avtalen

Endring i samarbeidet

[Beskriv hva som skal skje med den felles journalen og behandlingen av opplysningene ved endring av samarbeidet. Dette skal også inkludere oppbevaring av arkiver som er skapt av virksomhetene gjennom samarbeidet.]

Dersom samarbeidet endres, skal følgende skje med den felles journalen:

Endringer i partsforholdet:

Dersom en eller flere virksomheter velger å gå ut av samarbeidet, eller avtalepartene ønsker å endre deler av samarbeidet som denne avtalen regulerer, skal det sikres at hver enkelt databehandlingsansvarlig virksomhet fortsatt oppfyller helsepersonellovens og pasientjournallovens krav om:

- tilgang til relevante opplysninger ved ytelse av helsehjelp

- plikt til å dokumentere helsehjelp
- overholdelse av taushetsplikten

[Angi nærmere hva som skal skje.]

Dersom nye parter ønsker å tre inn i Avtalen skal det gjennomføres en behovs- og risikovurdering. I tillegg skal nye parter godkjennes skriftlig av de øvrige avtalepartene. Godkjenningen skal legges ved denne Avtalen som del av endringsloggen.

Endringer i avtalens innhold:

Endringer av innhold i felles pasientjournal, jf. punkt 6, skal godkjennes av alle avtalepartene. Avtalepartene skal gjennomføre en behovs- og risikovurdering i tilknytning slike endringer.

[Angi nærmere hva som skal skje]

Opphør av samarbeidet

[Vanligvis opphører samarbeidet om felles journal når én eller flere av deltagerne trekker seg ut av samarbeidet. Dette håndteres ved hjelp av endringshåndtering i Avtalen der det dokumenteres i endringsbilag hvem som går ut og hvilke følger dette får.]

Samarbeidet om felles journal opphører når en eller flere av avtalepartene sier opp Avtalen, jf. punkt 12.

Ved opphør av samarbeidet skal den/de avtalepartene som har ført i felles journal og som trer ut av samarbeidet, ta med seg relevante og nødvendige opplysninger på grunn av dokumentasjonsplikten, (jf. helsepersonelloven § § 39 og 40). Opplysningene overføres da til de(n) aktuelle avtaleparts virksomhetsinterne journal(er).

[Ev. mer om dette her.]

[Beskriv hva som skal skje med den felles journalen og behandlingen av opplysningene ved opphør av samarbeidet.]

[Eksempel]

Ved opphør av samarbeidet skal avtalepartene følge følgende regulering mht. hva som skal skje med den felles journalen og behandlingen av opplysningene. Dette inkluderer også oppbevaring av arkiver som er skapt av avtalepartene gjennom samarbeidet.

- Fordeling av journalinformasjon og hendelsesregistre til utredende avtaleparter
  - [angi rutiner for å skille ut pasienter/aktuelt fagområde som hører til de respektive avtalepartene, iht. hvem av avtalepartene som har dokumentasjonsplikt]
- [...]

Opphør av virksomhet følger de alminnelige regler for opphør (jf. pasientjournalforskriften § 4517).

Felles spørsmål ved endring/oppbør

Sikring av helse- og personopplysninger ved endring/oppbør

Ved endring i eller oppbør av samarbeidet sikres helse- og personopplysningene på følgende måte:

[Angi hvordan helseopplysninger sikres dersom det skjer endring i samarbeidet, eller samarbeidet oppbør]

Informasjon til pasienten ved opphør

Det skal utarbeides informasjon til pasienten ved opphør av samarbeidet. Alle avtaleparter skal bidra til en samlet og felles informasjon, og følgende oppgaver fordeles:

- [...]
- [...]
- [...]

[Eksempel] Opplysninger om hvor pasientjournalene skal overføres ved endring eller opphør av samarbeidet

Nr.	Avklaringsområde	Beskrivelse
1.	<p><i>[Beskriv til hvilke(n) virksomhet(er) pasientjournalene og tilhørende hendelsesregistre (logg) skal overføres ved opphør av samarbeidet.</i></p> <p><i>Overføringen kan gjøres for gitte eller alle pasientgrupper.</i></p> <p><i>Det er ikke nødvendig å spesifisere på individnivå hvilke pasientjournaler som skal overføres til hvilken virksomhet.]</i></p>	<p><i>Eksempel 1: én deltager trer ut og en ny trer inn på samme plass</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>journalene forblir i samarbeidet</i> • <i>ny deltager overtar journalene fra den som trer ut</i> <p><i>Eksempel 2: én deltager trer ut og tar med seg pasientene</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>journalene følger den som trer ut</i> • <i>de øvrige som har ført i de aktuelle journalene må fortsatt ha disse pga dokumentasjonsplikten (jf. helsepersonelloven § 39)</i> <p><i>Eksempel 3: hele samarbeidet opphører (avvikling av samarbeidet)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>den enkelte tar med seg journaler for egne pasienter</i> • <i>de øvrige som har ført i de aktuelle journalene må fortsatt ha disse pga dokumentasjonsplikten (jf. helsepersonelloven § 39)</i>

Opphør av virksomhet følger de alminnelige regler for opphør (jf. pasientjournalforskriften § 17).

10. Informasjonssikkerhet og risikovurdering (§ 22)

[Kort beskrivelse av informasjonssikkerhet ved felles journal, inkludert risikovurdering, angivelse av beskrivende dokument som Bilag x, med versjonsnummer/datering]

Alle avtalepartene har vedtatt [felles styringssystem for informasjonssikkerhet] og forplikter seg til å følge dette.

System for tilgangsstyring [skal etableres/er etablert], og skal sikre at tilgang til opplysninger styres ut fra behov. Det skal kun gis tilgang til de opplysningene som er relevante og nødvendige for å kunne gjennomføre formålet, som er å yte, administrere og kvalitetssikre helsehjelp.

11. Erstatningsansvar (§ 31)

[Virksomhetene har erstatnings- og strafferettslig ansvar som følger av personopplysningsloven og pasientjournalloven. Det kan fremmes krav overfor hvilken som helst av de databehandlingsansvarlige virksomhetene. Partene kan ikke avtale seg bort fra dette ansvaret, men kan avtale hvordan krav og pålegg skal håndteres mellom partene. Nedenfor listes det opp vurderingstemaer som partene bør ta stilling til, slik at punktet blir konkret behandlet ved avtaleinngåelse.]

Dersom en av partene ilegges erstatningsansvar iht. pasientjournalloven § 31 gjelder følgende fordeling:

Hvem skal foreta utbetalingen

- den parten som erstatningskravet rettes mot fra den/de skadelidte skal utbetale erstatningen til den/de skadelidte
- ev. annen part som skal utbetale

Fordeling av erstatningssum mellom partene

- partene deler erstatningssummen på hver deltakende part med
  - like deler
  - forholdsmessige deler
    - iht. størrelsen på pasientgrunnlaget i journalen for hver deltakende part
    - iht. annen fordeling

Tilbakebetalingskrav mellom partene

- den parten som har utbetalt erstatningen kan kreve de andre deltakende partene for x deler av erstatningssummen
  - like deler
  - forholdsmessige deler
  - annen fordeling

Når kravet skal betales tilbake til den som utbetaler til skadelidte

- kravet skal være betalt til den parten som utbetalte erstatningen etter
  - 30 dager
  - annen tidsfrist

Når starter fristen for tilbakebetalingskravet

- etter at kravet ble fremsatt
- etter at utbetalingen av erstatningen til den/de skadelidte skjedde
- annen frist

Deling av andre økonomiske sanksjoner (f.eks. overtredelsesgebyr eller tvangsmulkt)

- *Partene er enige om at andre økonomiske sanksjoner skal deles på*
  - *samme måte*
  - *annen måte*

12. Varighet

Denne Avtalen trer i kraft [*angi dato*] og løper til [*skriftlig oppsigelse eller ev. angitt dato.*]

Avtalen kan sies opp med [*her benyttes 6 måneder som eksempel*] måneders varsel regnet fra siste dato i måneden.

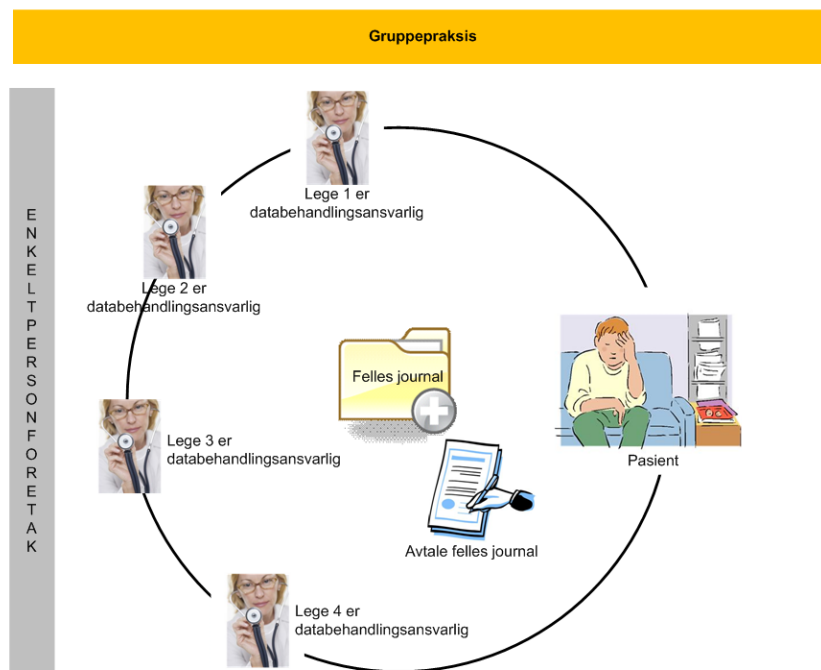
Oppsigelsen skal være skriftlig, og stiles til [*velg: den dataansvarlige som representerer de øvrige utad/de andre avtalepartene*] og signeres av daglig leder hos den uttredende avtaleparten.

Oppsigelsen skal inngå i Avtalens endringslogg.

4. Eksempler på samarbeid om felles journal

Eksemplene 4.1 og 4.2 nedenfor fremstår som like, men dekker forskjellige målgrupper.

4.1 Gruppepraksis

Eksemplet viser en gruppepraksis som fremstår som en enhet utad der det er etablert en felles journal, enkeltpersonforetakene har ikke lenger egen pasientjournal og alle enkeltpersonforetakene er dataansvarlige:

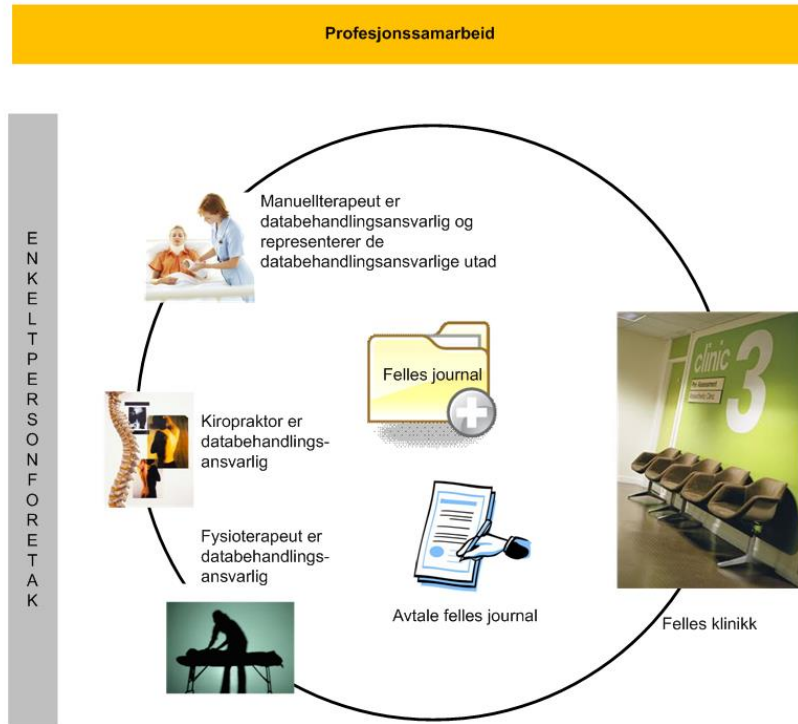
- Det er inngått avtale om felles journal mellom enkeltpersonforetakene. Med etablering av avtalen om felles pasientjournal oppfyller man kravet iht pasientjournalloven § 9.
- Fire ulike enkeltpersonforetak fra samme gruppe helsepersonell (Lege 1 – 4)
- Helsepersonellet fører i en felles journal.

Eksempelsituasjonen gjør det enkelt for pasienten å få helsehjelp fra en annen behandler, ved at denne behandleren kan få tilgang til pasientens journal.

Når alle enkeltpersonforetakene er dataansvarlige må det innarbeides klare prosedyrer i styringssystemet for informasjonssikkerhet, slik at alle benytter de samme prosedyrene. Avtalen må gjenspeile kompleksiteten i ansvarsforhold knyttet til en slik modell.

Eksempelet illustrerer at alle er dataansvarlige, men at ansvaret for ulike oppgaver kan ivaretas av flere av legene som deltar i samarbeidet (dataansvarlig). Se mal for avtale om felles dataansvar i kapittel **Feil! Fant ikke referansekilden.** ovenfor.

4.2 Profesjonssamarbeid

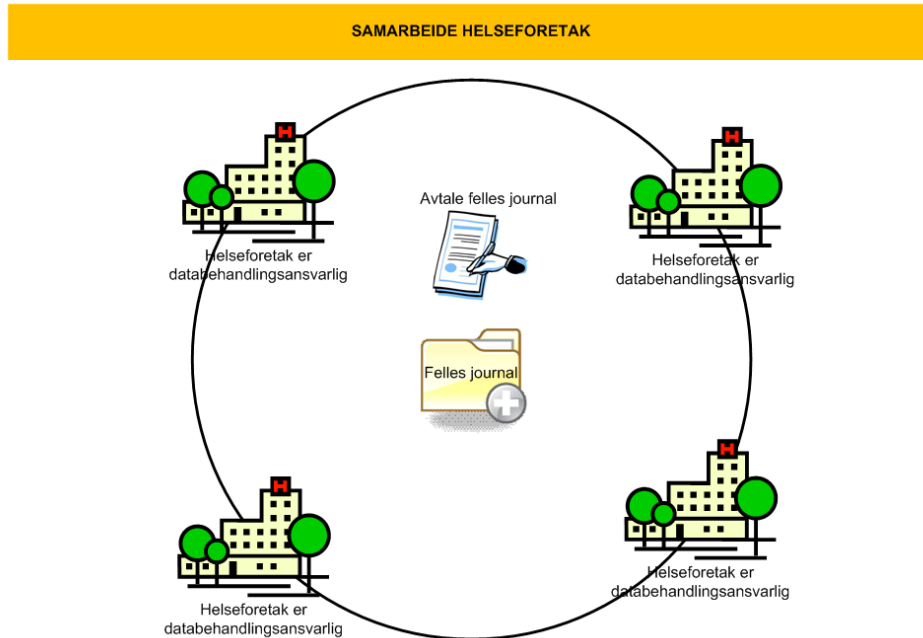
Eksemplet viser et profesjonssamarbeid der det er etablert en felles journal, enkeltpersonforetakene har ikke lenger egen pasientjournal, alle virksomhetene er dataansvarlige og én av virksomhetene representerer de dataansvarlige utad:

- Det er inngått avtale om felles journal mellom enkeltpersonforetakene. Avtalen løser behovet for hjemmel for behandling av helse- og personopplysninger
- Tre ulike enkeltpersonforetak som hver kommer fra forskjellige grupper helsepersonell
- Helsepersonellet fører i én felles journal.

I dette eksemplet er enkeltpersonforetakene fra ulike grupper helsepersonell. Dette kan medføre at det oppstår ulikt behov for tilgang til og behandling av helse- og personopplysninger. Dette vil kunne stille funksjonelle krav til en felles journal (f.eks. at tilgangsstyringen tar hensyn til de ulike profesjonenes tjenstlige behov). Hvilke følger dette får for avtalen om felles journal, i det aktuelle samarbeidet, må avklares konkret.

Hvilken virksomhet for felles journal som representerer de dataansvarlige utad må avtales. Ansvaret for ulike oppgaver kan ivaretas av den enkelte dataansvarlige. Se mal for avtale om felles dataansvar i kapittel **Feil! Fant ikke referansekilden.** ovenfor.

4.3 Samarbeid mellom helseforetak og andre virksomheter

Samarbeidsformer på helseforetaksnivå kan variere:

- To eller flere helseforetak
- Helseforetak og private aktører
- Et helseforetak og en eller flere kommuner

Som et resultat av funksjonsdeling mellom helseforetak og private aktører vil felles journal bidra til en mer effektiv ytelse av helsehjelpen, bedre pasientsikkerhet og muligheten for å få tilgang til relevant og nødvendig informasjon om pasienten. Om avtale om funksjonsdeling opphører, faller grunnlaget for felles journal bort.

Videre vil beslutning om felles elektronisk pasientjournal (EPJ) og fagsystem innenfor for eksempel en helseregion være grunnlag for å etablere felles journal.

Ved slike samarbeidsformer vil den enkelte virksomhet være dataansvarlig, jf. punkt 2.3 ovenfor. Se mal for avtale om felles dataansvar i kapittel **Feil! Fant ikke referanseilden.** ovenfor.

4.4 Kommuner

Kommuner som samarbeider med tjenesteytere, kan gjøre dette i form av et samarbeid om felles journal. Samarbeidet med den tjenesteytende virksomheten vil som oftest reguleres i tjenesteavtale som regulerer tjenesteytingen fra den tjenesteytende virksomheten overfor kommunen.

Dataansvaret er funksjonelt definert ved at ansvaret plasseres der den faktiske kontrollen med behandlingen av personopplysninger er og hos den som bestemmer formålet og midlene som skal benyttes. Det er de faktiske forholdene som avgjør hvem som er dataansvarlig. Kommunen vil i disse tilfellene normalt være dataansvarlig⁶.

Kommunen som dataansvarlig er representant utad og tjenesteyterne er underlagt kommunens instruksjonsmyndighet. Tjenesteavtalen må omfatte behandling av helse- og personopplysninger og bl.a. regulering av tilgangsstyring.

Eksempler på slikt samarbeid:

- Kommuner med dels kommunal og dels privat hjemmetjeneste
- Kommune med privat sykehjem og kommunal hjemmetjeneste
- Kommune med lokalmedisinsk senter (helsehus) og intermediert tilbud.

I noen tilfeller vil samarbeid med tjenesteytere kunne løses som felles journal. F.eks. der helsepersonell med egen virksomhet fører egen journal når de ikke jobber i den tjenesteytende virksomheten. Det kan dermed oppstå tilfeller hvor pasienten ikke opplever å få et helhetlig tilbud ettersom journal føres to steder. Kommunen og helsepersonellet med enkeltpersonforetak må avtale hvordan dette skal løses.

To eller flere kommuner kan inngå avtale om felles journal med felles dataansvar.

Se mal for avtale om felles journal i kapittel **Feil! Fant ikke referanse-kilden.** ovenfor. Denne kan benyttes for kommuner som samarbeider med tjenesteytere, med angivelse i punkt 1. Avtaleparter, at dataansvaret ligger hos kommunen. For annet samarbeid angis de respektive dataansvarlige parter.

---

⁶ Se <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Prop-72-L-201320141/id756657/?q=kommunen+felles+journal&ch=5>, side 177, 4. avsnitt med omtale av kommune som kjøper tjenester: «Det kan være tale om et samarbeid i lovens forstand også der en kommune har satt bruken av systemet som et vilkår for avtaler med private aktører om tjenesteyting. Dette gjelder selv om kommune og ekstern tjenesteutøver ved tjenesteutsetting ikke er likeverdige parter. Kommunen vil uansett ha rett til å stille vilkår om bruk av kommunens pasientjournalssystem når det inngås avtaler om tjenesteyting. Det samme vil gjelde der et helseforetak inngår avtale med privat tjenesteyter.»

Endringshistorikk

Dato	Versjon	Endring
5.12.13	1.0	Første utgave av veilederen
12.02.15	2.0	Endret pga ny lovgivning og fjernet forskrift om <i>formaliserte arbeidsfellesskap</i> – Tittel på veileder er endret iht til dette
03.03.16	2.1	Endret ordlyd for enkelte områder for å tydeliggjøre ny lovgivning og ansvar for databehandlingsansvarlig. Innarbeidet eksempel med avtalemal for samarbeid mellom helseforetak
11.10.16	3.0	Oppdatert avtalemaler og innarbeidet opphør av avtaler i avtaleeksemplene.
xx.xx.xx	3.1	Veilederen er lagt over i ny mal

Forord til versjon 2 av veilederen

Denne veilederen bygger som det fremgår av endringshistorikken på den tidligere veilederen om felles journal i formaliserte arbeidsfellesskap. Forskriften som var utgangspunkt for første versjon av veilederen ble opphevet 1. januar 2015. Veilederen i revidert utgave omhandler nå samarbeid om felles journal med hjemmel i pasientjournalloven § 9. Det er ikke tatt inn nye avtaleeksempler i kapittel 3 ved revidering av veilederen. Avtaleeksemplene retter seg hovedsakelig mot mindre virksomheter og/eller kommunal sektor.

Forord til versjon 2.1 av veilederen

Versjon 2.1 inneholder nytt kapittel 3.6 «Samarbeid mellom helseforetak og andre virksomheter om felles journal». Kapittelet inneholder eksempler og avtalemal.

Ny versjon av veilederen som behandler individuell plan, opphør av avtale og nye maler til avtaler til kapittel 3.1 til 3.5 på bakgrunn av malen i nytt kapittel 3.6, vil bli tilgjengelig i løpet av 2016.

Forord til versjon 3.0 av veilederen

Versjon 3.0 inneholder oppdaterte avtalemaler, og opphør av avtale er innarbeidet. Individuell plan er ikke omtalt i veilederen. Dette skyldes at sekretariatet er gjort kjent med at Helse- og omsorgsdepartementet vurderer det slik at individuell plan ikke trenger å være en del av pasientjournalen.⁷ Det er tilstrekkelig at det fremgår av journalen at det foreligger en individuell plan, jf. pasientjournalforskriften § 8 bokstav n.

⁷ I etterkant har det i kgl.res. om endelig fastsettelse av pasientjournalforskriften av 2019 pkt. 4, blitt stadfestet at individuell plan ikke skal være en del av pasientens journal, men at det skal fremgå av journalen dersom pasienten har en slik plan samt en henvisning til hvor helsepersonellet kan finne frem til planen.

Vedlegg

4.5 Definisjoner

For forklaring på generelle ord og uttrykk benyttet i denne veilederen henvises det til vedlegg «6.2 Definisjoner» i Normen 6.0. Det er i midlertidig enkelte ord og uttrykk som er spesifikke for denne veilederen og dermed ikke er definert i Normen 6.0. Definisjonen av disse følger i listen under.

-G-

Med "**gruppepraksis**" menes i denne veilederen et *samarbeid* mellom *virksomheter* med behandlere i samme gruppe helsepersonell (jf. helsepersonelloven § 48). For eksempel samarbeid innenfor en gruppe av fysioterapeuter, eller en gruppe av tannleger.

-P-

Med "**profesjonssamarbeid**" menes i denne veilederen et *samarbeid* mellom *virksomheter* med behandlere fra ulike grupper helsepersonell (jf. helsepersonelloven § 48). For eksempel samarbeid mellom lege og psykolog.

4.6 Referanser

Nedenfor vises referanse til regulatoriske bestemmelser og dokumenter som er relevante for denne veilederen:

- Bruk av databehandler (faktaark 10)
- Logging og innsyn i logg (faktaark 15)
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)
- Pasientjournalloven
- Forskrift om pasientjournal
- Helsepersonelloven
- Helseregisterloven
- Norm for informasjonssikkerhet og personvern i helse- og omsorgssektoren
- Pasient- og brukerrettighetsloven
- Personopplysningsloven